

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Vojni zakon.

(Dalje.)

§ 41.

Za vsakogar, ki je bil potrjen na rekrutni kontingent in je bodisi premeščen v nadomestno rezervo, ali pa popolnoma izpuščen iz armade (vojne mornarice) ali deželne brambe, treba je nadomestila (in sicer sledeče):

- a) pri premeščenju v nadomestno rezervo po § 34, zadnji odstavek, če se obenem izven vsakega dvoma izkaže, da je obstala pravica, ki se je naknadno uveljavila, že ob času uvrščanja (1. oktobra);
- b) pri izstopu iz stalne armade (vojne mornarice) ali iz deželne brambe v slučaju protipostavnega asentiranja (§ 40 a);
- c) pri izstopu iz stalne armade (vojne mornarice) ali deželne brambe radi neodpravljljive nesposobnosti za (vojno) službo, vendar le takrat, če se je izvršil izstop na podlagi kakega sklepa presodne komisije (§§ 39 in 40 b);
- d) pri premeščenju v nadomestno rezervo na podlagi sklepa presodne komisije (§ 39);
- e) v vseh drugih slučajih odslovljenja, če se je to zgodilo do 1. oktobra dotičnega nabornega leta.

Oni, ktere zadene kaka krivda radi protipostavnega asentiranja, plačati morajo dotični erarični blagajni odškodnino v pavšalnem znesku 40 kron.

Kdor vsled protipostavnega nabora brez lastne krivde trpi kako škodo, je upravičen od kriveca zahtevati odškodnino.

§ 42.

Glede pokritja obeh — za stalno armado (vojno mornarico) in deželno brambo oddeljenih rekrutnih kontingentov treba je vsako leto 31.

avgusta izvršiti obračun. Pri tem kontingentnem obračunu je treba šteti vse od 1. septembra prejšnjega leta na postavno 12-letno dobo potrjene, kakor vsa do takrat pravomočno odrejena nadomestila. — Izvzeti so vsi po § 18, a, b, c, d in e pri asentiranju neposredno v nadomestno rezervo oddeljeni mladeniči, kakor tudi vsi oni, ki so bili kot samopoškodovanci sposobnim spoznani za podrejene službene posle.

V mirnem času se oni, ki so potrjeni nad dotični rekrutni kontingent, predstavijo od stalne armade (vojne mornarice) k deželni brambi, iz deželne brambe pa v nadomestno rezervo. Nasprotno pa se v svrhu pokritja morebitnih primanjkljajev pri navedenih kontingentih pritegnejo oni, ki so bili pri repartitvi (razdelitvi) po § 15. oddeljeni kot nadštevilni (čezštevilni) v nadomestno rezervo.

Če pa bi se pojavili vkljub temu primanjkljaji, tvorijo ti zaostanek, ki pride v račun pri kontingentni razdelitvi prihodnjega leta in pomnože torej rekrutni kontingent naslednjega leta.

Stalna razdelitev nadomestne rezerve med stalno armado in deželno brambo (§ 15) izvrši se istotako z 31. avgustom.

§ 43.

Troške prihoda k žrebanju in naboru mora nositi vsak naborni obveznik sam. One, ki so brez sredstev, mora podpirati občina. Občine morajo pokriti tudi troške potovanja župana in uradnega spremljevalca nabornikov.

Potne troške onih, ki spadajo pred presodno komisijo, kakor tudi njihovih spremljevalcev, pokrije državni zaklad.

Vse ostale troške, ki nastanejo pri izvedenju nabora in presodne komisije, treba je pokriti po pravilih, ki veljajo za uradno poslovanje dotičnih oblasti.

(Dalje sledi.)

Vlaganje in reševanje prošenj za oproščenje vojaške službe.

(Dalje.)

Preidemo k pojasnilom glede ugodnosti za podučitelje, učitelje in učiteljske gojence; — kdo ima pravico do nje; način, utemeljevanje in priznanje ugodnosti v smislu § 50. vojnih predpisov I. del.

Podučitelji in učitelji na splošnih ljudskih šolah, meščanskih šolah in učiteljskih pripravnicah, kakor tudi na javnih gluhonemnicah, zavodih za slepce, idijote in na najdenišnicah (otroških oskrbovalnicah) — predstavijo naj se na lastno prošnjo v nadomestno rezervo, če izvršujejo učiteljski poklic ob času glavnega nabora v onem državnem ozemlju monarhije, v katerem imajo svoje državljanske pravice in pa če so potrjeni po žrebovi vrsti. Pozovejo naj se k vojaški izučbi ob času, ki najmanj kali pouk.

V utemeljevanje pravice do te ugodnosti je treba vložiti vsako leto, dokler traja naborna obveznost, v mesecu januariju in februariju prošnjo na politično okrajno oblast, najkasneje pa ob času glavnega nabora pri naborni komisiji.

[Tu opozarjamo zopet, da se sme prošnja pri naboru samem le takrat vložiti, če pride prosilec k naboru v svojem pristojnem okraju. Če je torej dotični prosilec pristojen v Kamnik, pa pride k naboru v Ljubljani, ne sme prošnje oddati šele pri naboru v Ljubljani, ampak jo mora poslati v Kamnik okrajnemu glavarstvu tekom preje navedenih 2 mesecev.]

Oni, ki prosijo, da se jim dovoli opraviti nabor izven svojega pristojnega okraja (§ 27), morejo obenem tudi uveljaviti in dokazati pravico do te ugodnosti.

Uveljavljenje te pravice mora politična okrajna oblast zabeležiti v naborne liste.

Prošnjam je treba priložiti sledeče dokaze:

- a) od podučiteljev in učiteljev na javnih ljudskih šolah (splošnih ljudskih in meščanskih šolah) in na javnih gluhonemnicah ter zavodih za slepce:
 1. zrelostno spričevalo ali spričevalo učne usposobljenosti, in
 2. dekret šolske oblasti o začasnem (provizoričnem) ali pa stalnem (definitivnem) nameščenju;
- b) od podučiteljev in učiteljev na zasebnih šolah (splošnih ljudskih in meščanskih šolah) s pravico javnosti:
 1. zrelostno spričevalo ali spričevalo učne usposobljenosti, in
 2. potrdilo šolske oblasti, da opravlja vojni obveznik na taki šoli ustanovljeno (zistemizirano) učno mesto;

- c) od učiteljev na javnih in zasebnih učiteljskih pripravnicah:

dekret šolske oblasti glede začasnega ali stalnega nameščenja, oziroma potrdilo te oblasti, da opravlja dotični vojni obveznik zistemizirano službeno mesto na takem učnem zavodu.

Odločitev glede pravice o ugodnosti pri glavnem ali naknadnem naboru, dalje glede neuvrščenih novincev, nadomestnih rezervistov in že uvrščenih vojakov izvrši se po enakih določilih, kakor smo pisali v zadnjih člankih o prošnjah kandidatov duhovskega stanu (§ 46, točka 2 do 6 vojnih predpisov I. del).

Vendar pa je moral imeti prosilec pravico do ugodnosti že ob času onega glavnega nabora, za kateri se je potrdil v vojake. Vsi oni pa, ki so bili potrjeni prostovoljno ali pa kazenskim potom izven starostnega razreda in žrebove vrste, nimajo nikake pravice do te ugodnosti.

Tudi glede ugovorov in pritožb (prizivov) veljajo enaka določila, kakor smo jih označili v predidocih člankih (§ 47 voj. predp. I. d.).

Onim vojnim obveznikom, ki delujejo kot učitelji v Bosni in Hercegovini in po avstrijsko-ogrskih naselbinah v orijentu, priznati se more ta ugodnost le potom domobranskega ministerstva sporazumno z državnim vojnim ministerstvom; domobrancem le po prvoimenovanem, — in sicer le v tem slučaju, če je vreden dotični slučaj ozira z državnega stališča.

Glede dokaza, da ugodnost še obstoji; kdaj ugasne in kako se odkloni — določa § 51 vojn. predp. I. del sledeče:

Obstoj razmerja, ki vtemeljuje ugodnost podučiteljev in učiteljev treba je dokazati tekom celotne (12-letne) službene dobe vsako naslednje leto po priznanju ugodnosti meseca junija pristojni politični oblasti in sicer enako, kakor je zaukazano glede dokumentiranja prošenj.

Ugodnost pa ugasne, to je: dotični izgubi pravico do nje,

- a) če podučitelji ali učitelji med službeno (12-letno) dobo opuste učiteljski poklic;
- b) če se ne vloži pravočasno dokaz, da pravica še obstoji, ne da bi se dotičnik pravočasno in zadostno opravičil.

Priznanje nadaljnega obstoja, kakor tudi odklonitev ugodnosti izvrši se potom pristojne politične okrajne oblasti, ki poda svoj odlok ter pošlje obenem vse spise pristojnemu dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu oziroma pristojnemu domobranskemu dopolnilnemu poveljstvu, da odda svoje mnenje.

Za ugovore proti priznanju nadaljnega obstoja ugodnosti in za prizive veljajo tudi v tem slučaju enaka določila, kot smo jih že navedli in ki jih vsebuje § 47 voj. predp. I. del.

Dokler se ne izreče končna odločitev, pa ostane ugodnost v veljavi.

V onih slučajih, ako se odlok glede odklonitve stranki zaradi tega ni mogel dostaviti, ker je njeno bivališče neznano, nabije naj se odlok na uradni deski domovinske občine, kakor tudi na oni pristojne politične okrajne oblasti in ostane nabit tekom štiri-tedenske dobe. Po preteku te dobe naj se smatra odlok o odklonitvi pravomočnim; nato se uvede postopanje, kakoršno določa § 48, točka 5 in 6 vojn. predp. I. del in v enakem smislu, kakor smo že navedli v članku glede kandidatov duhovskega stanu na strani 69 «Občinske Uprave» št. 9.

Če se je ugodnost pomotoma priznala, odločuje se glede odklonitve instančnim potom.

Ugodnost za gojence učiteljskega stanu, to je take, ki še niso končali predpisanih študij, določa § 52 vojn. predp. I. del.

Ta pravi:

Neuvrščeni novinci in nadomestni rezervisti, ki so 1. marca onega leta, za katero se izvrši njihov nabor, v zadnjem letniku kake učiteljske pripravnice, naj se odpuste, dokler ne končajo svojih učiteljskih študij, — s pridržkom poklica v slučaju mobilizacije.

Prošnja, kateri je treba priložiti potrdilo šolskega ravnateljstva, da dotičnik res obiskuje zavod, vložiti se mora pri pristojni politični okrajni oblasti. Ta jo pošlje izrazivši svoje mnenje pristojnemu dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu oziroma pristojnemu domobranskemu dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu v svrhu takojšne odločitve.

O prošnjah, ki so bile vložene že pri glavnem naboru ali pa pri naknadnem naboru v pristojnem nabornem okraju, odločuje zastopnik stalne armade; o prošnjah onih, ki so bili potrjeni neposredno k deželni brambi, — pa zastopnik deželne brambe.

Odločitev je treba izvesti še pred asentiranjem glede takih nabornih obveznikov ki

- a) so bili pri glavnem naboru določeni, da se oddado v kako bolnišnico ali pa predstavijo presodni komisiji;
- b) pridejo k naboru po delegaciji pred kako tujo naborno komisijo (to je — povsod izven pristojnega nabornega okraja).

V korist vsakega vojnega obveznika je, da vloži prošnjo najkasneje do 31. julija onega leta, v katerem je bil potrjen.

Glede odločitve, ki se mora vpisati v naborno listino, izročiti se mora s strani politične oblasti dotičniku pismen odlok.

Če se je prošnja vojnega obveznika odklonila, dopuščeno mu je vložiti priziv tekom 14 dni od dneva vročitve pismenega odloka, odštevši ta dan, in sicer pri pristojni politični okrajni oblasti.

Ta priziv mora poslati politična okrajna oblast pristojnemu dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu

oziroma pristojnemu domobranskemu dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu.

Ta vojaška oblast prve instance mora prizivu priložiti vse zadeve se tikajoče spise in ga poslati vojnemu oziroma domobranskemu teritorijalnemu poveljstvu, ki odloči sporazumno s političnim deželnim oblastvom (deželno vlado oziroma namestništvom).

Če se ne doseže sporazum, ali pa če je stranka vložila priziv proti odloku druge instance, pristoji končna odločitev državnemu vojnemu ministerstvu sporazumno z ministerstvom za deželno brambo; slednje odločuje samo, če se gre za pripadnika deželne brambe.

Vsi tu navedeni gojenci učiteljskega stanu oz. učiteljskih pripravnic z dopustom morajo dokazati do konec decembra dotičnega nabornega leta, da so dosegli zistemizirano učno mesto na kaki ljudski ali meščanski šoli. Ta dokaz je treba doprinesiti na enak način, kot je predpisano za podučitelje in učitelje v § 50 vojn. predp. I. del; potem se more priznati ugodnost na podlagi določil omenjenega paragrafa.

Oni, ki opuste učiteljske študije ali pa ne doprineso pravočasno dokaza, kakor se zahteva v tem članku navedenih določbah, pozvati se morajo, da odslužijo obvezno postavno prezenčno službo.

Morebitna pritožba v tem slučaju nima odločilne moči.

[Pri tej priliki naj še pripomnimo — dasi to ne spada ravno sem —, da imajo podučitelji in učitelji, oziroma učiteljski kandidati, ki so dovršili učiteljsko pripravnico, tudi pravico do ugodnosti enoletne prezenčne službe, če se izkažejo z maturitetnim (zrelostnim) spričevalom.

Ker bomo pa o prošnjah enoletnih prostovoljcev svoječasno posebej pisali, se omejimo za sedaj le na to opazko].

Kako se računijo obresti?

Na neko vprašanje, kako se najenostavneje računijo obresti hranilnih vlog ali posojil, priobčujemo v sledečem kratko navodilo o računanju obresti.

Za eno leto se obresti izračunijo tako, da se kapital pomnoži z obrestno mero in pomnožena svota s 100 deli.

Vzemimo primer: koliko obresti se dobi od kapitala 4700 K po 5% v enem letu;

$$\text{Sledi: } 4700 \times (\text{pomnoženo}) \text{ z } 5 = \\ = 23.500 : 100 = 235 \text{ K.}$$

Če se hoče dobiti obresti za več let, pomnoži se enoletne obresti s številom let. — Od zneska 4700 K — bi torej znašale obresti v treh letih

$$235 \times 3 = \\ = 705 \text{ K.}$$

Obresti za en ali pa več mesecev je lahko dobiti, če so izračunjeni za celo leto. — Na primer: koliko obresti donaša kapital 6000 po 5% v 10 mesecih?

$$6000 \times 5 =$$

$$= 30.000 : 100 = 300 \text{ K v enem letu.}$$

Deset mesecev razdelimo takole:

6 mesecev (= pol leta),

3 mesece in

1 mesec

Skup 10 mesecev.

Obresti za 6 mesecev znašajo polovico celoletnih obresti K 150.—

Obresti za 3 mesece znašajo zopet polovice polletnih, torej K 75.—

Obresti za en mesec pa znašajo tretjino trimesečnih obresti K 25.—

Desetmesečne obresti znašajo torej . . K 250.—

Obresti kapitala za gotovo število dni se izračunijo tako, da se kapital pomnoži s številom dni in tako dobljeni znesek (produkt) še enkrat deli s takozvanim ključem (številnim ključem).

Ta ključ znaša:

pri 4	odstotnih obresti 90,
pri 4½	» » 80,
pri 5	» » 72,
pri 6	» » 60.

Primer:

Koliko znašajo 5% obresti kapitala 470 K v 123 dneh?

Izračunijo se obresti na sledeči način:

$$\begin{array}{r} 470 \times 123 \\ 470 \\ 940 \\ 1410 \\ \hline 57.810 : 72 = 8 \text{ K } 02 \text{ h } \\ 210 \\ 66 \end{array}$$

Pri računanju obresti se vzame za en mesec vedno po 30 dni.

Polovične in četrtinske obresti se računijo kot deli celih obresti. — Če hočemo izračunati n. pr. 5½ odstotne obresti, izračunimo najpopred 5-odstotne in tem prištejemo potem še desetino izračunjenih 5% obresti, ker je ½ (polovica) deseti del števila 5.

Pregledovanje občinskih blagajniških knjig.

Pri neki občinski reviziji se je povedalo dotičnemu revizorju deželnega odbora, da so imeli svoječasno vpogled v občinsko blagajniško knjigo — orožniki, ko so izvrševali patroljno službo. — Župan jim je baje dal pregledati račune, soštrevati knjige in primerjati zaključke. — Nele, da ima pravico prepričati se o pravilnosti računov edinole

občinski odbor sam ali pa po določenih pregledovalcih, in ne sme imeti vpogleda v blagajniške knjige nikdo drugi, kot edinole še odposlani uradnik deželnega odbora, — je že dejstvo samo z ozirom na avtoriteto župana s takim postopanjem nezdržljivo. — Saj mora župan kot zastopnik avtonomne občine glede gospodarstva vendar biti neodvisen od politične oblasti, tem manj se torej sme sam postaviti pod nekako — četudi zasebno odvisnost in kontrolo — od orožnikov! —

Vprašanja in odgovori.

114. Županstvo K. okraj K.

Vprašanje:

Ali more občinski odbornik, ki je bil kaznovan radi tatvine z 14-dnevnim zaporom, še ostati v občinskem odboru?

Odgovor:

Po § 6 zykona z dne 15. novembra 1867. drž. zak. št. 131, je posledica kazenske obsodbe zaradi hudodelstva ali prestopka tatvine, hudodelstva pomeverjenja ali sodeležbe, dalje goljufije (§ 460, 461, 463 in 464 kazenskega zakonika) — izguba javnih poslov (državnih, deželnih in občinskih), zlasti tudi članstva pri občinskih zastopih.

Dotični občinski odbornik mora torej odstopiti in mu je treba pozvati namestnika v občinski odbor.

115. Gospod P. M. v L.

Vprašanje:

Pri meni se je izselila stranka in zapustila stanovanje v neredu. Ali je stranka obvezana oddati stanovanje v istem stanju kot je bilo najeto? Ali more hišni gospodar zahtevati odškodnino za poškodbe, storjene bodisi v slabem namenu ali pa vsled nepaznosti?

Odgovor:

Najemnik mora po preteku najeminske pogodbe, torej takrat ko se izseli, oddati vse najete prostore v istem stanju, kot jih je prevzel. Tako je določeno v § 1109 splošnega državlanskega zakonika. — Če se to ni zgodilo, sme oddajalec sam oskrbeti popravila in zahtevati od najemnika povračilo v smislu § 1042 državl. zak. — Zahtevo za povračilo — oziroma odškodnino pa je treba uveljaviti sodnim potom tekom enega leta. Tožbo se lahko poda na zapisnik pri onem sodišču, v kterega področju se nahaja najeto stanovanje. Izroči pa se zadeva lahko tudi odvetniku.

116. Županstvo P. okraj L.

Vprašanje:

Nek hišni posestnik, ki biva stalno v naši občini, je prosil za sprejem v občinsko zvezo, ni pa povedal, da ima družino. Domovinska pravica se mu je res podelila. Ali imajo sedaj v naši občini domovinsko pravico tudi njegova žena in otroci?

Odgovor:

Nikjer ni rečeno, da je treba navesti v prošljah za podelitev domovinske pravice tudi družinske člane, ker v tem slučaju dobe obenem z očetom domovinsko pravico njegova žena, če ni od njega sodno ločena, dalje zakonski in posinovljeni otroci, če niso že polnoletni.

Slednji pa obdrže domovinsko pravico v oni občini, kjer so bili pristojni takrat, ko so postali polnoletni oziroma samopravni. (§§ 11 in 12 zakona z dne 31. decembra 1863, drž. zak. št. 105.)

117. Gospod O. H. v R.

Vprašanje:

Nekdo je našel hranilno knjižico, glasečo se na več tisoč kron. Ali ima pravico do nagrade t. j. najdenine?

Odgovor:

Gotovo ima pravico! Kajti § 391 državl. zakonika določa, da mora prejšnji lastnik najdene stvari, če se zgleda tekom enega leta potem, ko je bilo javno razglašeno, da se je določena stvar našla, najditelju povrniti troške in mu izplačati na zahtevo deset odstotkov vrednosti ali gotovine. Seveda mora lastnik svojo pravico tudi dokazati.

Če presega gotovina ali vrednost svoto 2000 kron, odmeri naj se nagrada z ozirom na višino le v 5% znesku.

118. Občina L. na G.

Vprašanje:

Ali mora občina, v kateri nekdo biva že nad 10 let, na zahtevo prejšnje domovinske občine priznati mu domovinsko pravico tudi takrat, če tega dotičnik niti sam ne želi?

Odgovor:

Po § 3 zakona dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222 (novela k domovinskemu zakonu z dne 3. dec. 1863, drž. zak. št. 105) upravičena je tudi dosedanja domovinska občina, da uveljavi v smislu § 2 tega zakona pridobljeno domovinsko pravico v tuji občini in zahteva izrecno, da se sprejme dotičnika v ondotno domovinsko zvezo.

Vaša občina je torej upravičena zahtevati od občine K., da podeli domovinsko pravico I. B-u, če so sicer izpolnjeni vsi zakoniti pogoji.

To zahtevate lahko tudi v tem slučaju, če se prizadevi sam brani.

119. Mestna občina K.

Vprašanje:

Gospodična, ki je bila tu pristojna, omožila se je pred leti z uradnikom, ki je bil pristojen v neko mesto na Štajerskem. Ta pa je čez nekaj let umrl. Tri leta po njegovi smrti porodila je vdova sina, ki je bil krščen na prejšnjo (dekliško) ime materino.

Vprašamo: Ali je ta otrok sedaj pristojen v našo mestno občino, ali pa v ono mesto, kjer je imel oče domovinsko pravico? — Deček spada sedaj že pod črnovojniško dolžnost.

Odgovor:

Ta vdova je pridobila glasom § 7 zakona z dne 3. decembra 1863, drž. zak. št. 105, vsled možnosti domovinsko pravico v dotičnem mestu na Štajerskem, kjer jo ima tudi še sedaj kot vdova glasom § 11 navedenega zakona.

Njen nezakonski sin je vsled tega po § 6, — 2 odstavek domovinskega zakona ravno ondi pristojen kot njegova mati.

120. Gospod I. L. v Ž.

Vprašanje:

Z dovoljenjem sosedovim sem imel doslej vožno pot po njegovem posestvu. Sedaj pa namerava sosed ta prostor zazidati, tako da izgubim jaz prevoz in sploh ne morem več priti do svojega zemljišča.

Ali moram trpeti zazidavo? Pripomnim pa, da sem soseda vsako leto posebej prosil za dovoljenje, da sem smel voziti po njegovem svetu.

Odgovor:

Ker ste vsako leto posebej prosili soseda za dovoljenje, odpade morebitna servitutna (služnostna) pravica.

Sosed lahko zazida svet kedar in kakor hoče. Če pa res na noben drug način ne morete priti do svojega zemljišča, dopustiti Vam mora sosed »pot za silo« v smislu zakona z dne 7. julija 1896, drž. zak. št. 140, § 1. — Za dovoljenje take zasilne poti prositi morate pri pristojnem okrajnem sodišču.

121. Gospod P. M. v L.

Vprašanje:

Pri moji hiši je okno, raz katero se vidi na sosedov vrt. Šipe tega okna so motne (neprozorne). Jaz pa bi rad napravil nove, prozorne šipe. Ali smem to storiti, ne da bi bil sosed na svojih pravicah prikrajšan? Ali sme sosed v tem slučaju zgraditi razgled? In v kaki razdalji?

Odgovor:

Brez vsake skrbi lahko napravite nove šipe. Sploh ni določila, ki bi Vam to zabranjevalo. Vsak lastnik ima kot tak (§ 362 sploš. državl. zakonika) pravico napraviti v svoji steni okno, če to tudi ne ugaja sosedu, ker je na ta način prost razgled na njegovo dvorišče ali vrt.

Ta pravica tudi ne more zastarati (§ 1459). — Nasprotno pa ima sosed pravico, da postavi pred okno ograjo ali pa je zastavi s takimi rastlinami, ki preprečijo razgled na njegovo dvorišče. Razdalja sama pa je neomejena.

122. Trgovec na Dol...

Vprašanje:

Ali obdrži pridobljeni obrtni list posebno za trgovino z mešanim blagom vedno svojo veljavo, in ali se more tako trgovino začeti vedno in povsod?

Ali se morebiti mora trgovina z mešanim blagom po novem obrtnem zakonu izvrševati že tekom šestih mesecev po dobljenem obrtnem listu? Ali spada prodaja mešanega blaga med koncesijonirane ali proste obrti?

Odgovor:

Obrtni list za prodajo mešanega blaga ostane v veljavi, dokler se ga ne vrne. Velja pa le za dotično občino, za katero jo bil izdan. Nikakor pa ni določen rok, v katerem se mora začeti obrt izvrševati. Trgovino z mešanim blagom brez omejitve na določene vrste blaga pa more odslej izvrševati le oni, ki ima dokaz usposobljenosti, torej enako kakor pri rokodelskih obrtih. Dokaz sposobnosti potrebujejo le oni, ki nameravajo trgovino začeti v bodoče. Kdor pa že ima obrtni list lahko izvršuje trgovino brez zaprek. — Te vrste trgovina spada med proste obrti.

123. Občinski urad Bl.

Vprašanje:

Na kak način je županstvo primorano vse terjatve, rubeži in dražbe opravljati za glavarstva. Zlasti so tu mišljene terjatve bolniških blagajn, zavarovalnice v Trstu; izterjavanje političnih kazni, itd.

Odgovor:

Stvar je pač težavna. Mnogo stvari je, ki jih nalaga politična oblast občinam, ki bi jih morala opraviti po svojih organih. Ampak ker je občina podrejena političnim oblastvom v prenešenem delokrogu, ji ne preostaja drugega, kot dela izvrševati. Politična oblast provzroči, da se izterjavajo razni občinski davki, priklike itd. za občine potom državnih uradov. Če bi se torej občine protivile, izvrševati navedene posle, lahko državna oblast odtegne svojo pomoč pri izterjavanju davščin. V tem slučaju pa bi bile občine na slabšem, ker bi jih izterjavanje mnogo več veljalo. V izpolnilo 60. vprašanja v 7. št. »Občinske Uprave« pa moramo tu še pojasniti, da je občina n. pr. vezana dostavljati vojaške pozivnice itd., sploh vse vojaštva tiče se stvari že na podlagi vojnega (brambenega) zakona.

Sprejem bolnikov in umobolnih v deželno bolnišnico in blaznico.

Po navadi se okrožnice, ki jih v raznih zadevah pošilja deželni odbor županstvom i. t. d. — če že ne poizgubé, pa vsaj — redno pozablja se nanje.

Med določila potom okrožnic, ki se še vedno ne upoštevajo, spadajo tudi navodila glede oddajanja oziroma pošiljanja raznih bolnikov v deželno bolnišnico oziroma blaznico.

Vsled tega priobčujemo na tem mestu čvetero tozadevnih okrožnic, da jih imajo županstva zbrane in se po njih ravnaajo.

Št. 4847 l. 1904.

OKROŽNICA

vsem županstvom.

V deželno bolnico se čestokrat pošiljajo hirajoči in neozdravljivi bolniki, torej osebe, ki sploh ne spadajo v bolnico. Vsled tega že nedostaja prostora za osebe, ki so sposobne za oskrbovanje v bolnici, v drugi vrsti pa oskrbni stroški ogromno naraščajo.

Da se temu nedostatku odpomore, se vidi deželnemu odboru potrebno, županstvom strogo naročiti, naj nikdar ne pošiljajo v deželno bolnico v Ljubljano hirajočih in neozdravljivih bolnikov, marveč preskrbé takim osebam zdravniško pomoč pri okrožnem zdravniku.

Če pa se že mora kak bolnik vsekakor poslati v deželno bolnico, naj bolnik vsekdar vzame s seboj listine o svojem domovinstvu, krstni list, poselske ali delavske bukvice itd., da se more potem vsprejem kakor hitro mogoče izvršiti.

Deželni odbor kranjski,

v Ljubljani, 2. septembra 1904.

Št. 8188 l. 1906.

OKROŽNICA

vsem županstvom na Kranjskem.

Deželni odbor je že opetovano imel priliko se preveriti, da nekatera županstva, ko izdajajo razkaznice za bolnišnice ali ko priporočajo kako prošnjo za odpis oskrbnih stroškov in sploh kadar se gre za to, da bi se naklonila njihovim občanom od strani dežele kaka podpora ali olajšava, ne poročajo o premoženjskih razmerah dotičnih oseb vselej tako, kakor odgovarja dejanskemu položaju in čisti resnici, ampak le tako, kakor je za njihove občane najugodnejše.

Županstva pri tem očividno ne pomislijo, da ima tako netočno ali celo popolnoma neresnično poročanje lahko to posledico, da se osebam, ki bi sicer lahko plačale, utegne deželi na škodo plačilo spregledati ali da se jim naklonijo kake druge olajšave, ki jih ne zaslužijo.

Tako nepravilno postopanje je dalo povod, da se deželni odbor obrača s tem do vseh županstev z resnim opominom, naj v bodoče v takih in enakih slučajih, kakor so bili zgoraj omenjeni, ne gledé na desno ali na levo, poročajo le čisto resnico.

Dotično poročilo mora vsekdar g. župan sam lastnoročno podpisati.

Deželni odbor trdno pričakuje, da ta opomin ne ostane brezuspešen.

Če bi se pa vendarle zopet izkazalo, da je kako županstvo vkljub temu opominu izdalo neresnično poročilo, bo deželni odbor dotičnega g. župana klical na odgovor ter ga eventualno zaradi zlorabe uradne oblasti naznanil kazenskemu sodišču.

Deželni odbor kranjski,

v Ljubljani, dne 15. julija 1906.

Št. 844 l. 1907.

OKROŽNICA

vsem županstvom na Kranjskem.

V deželno bolnico prihajajo čestokrat bolniki, ki bi bili sicer popolnoma sposobni za domačo oskrbo in bi lahko doma dobivali tudi potrebno zdravniško pomoč. Prihajajo pa taki bolniki v mnogih slučajih le zaradi tega v Ljubljano, ker jih je dotično županstvo napotilo v deželno bolnico, namesto da bi jim doma preskrbelo, kar je potrebno za njihovo zdravljenje.

Deželna bolnica, ki je itak že prenapolnjena, ni niti ubožnica niti hiralnica, ampak je namenjena v prvi vrsti takim bolnikom, ki drugače ne morejo dobiti potrebne zdravniške pomoči, nima pa namena sprejemati brez razločka tudi take bolnike, ki bi lahko dobili zdravniško pomoč doma pri okrožnem zdravniku, potrebna zdravila pa na račun zdravstvenega okrožja (§ 14. zakona dne 27. oktobra 1900, dež. zak. št. 27).

Z ozirom na to zakonito določilo se torej vsa županstva resno opominjajo, naj nikari ne pošiljajo bolnikov prej omenjene vrste v deželno bolnico, ako ni tega morda okrožni zdravnik izrecno in pisмено naročil.

Tega načela se je županstvom točno držati; ako tega ne storé, bo deželni odbor primoran bolnike te vrste ob stroških dotične občine nazaj domov pošiljati. Samo ob sebi je umevno, da bo občina imela pravico zahtevati povračilo stroškov od župana, oziroma onega, ki je bolnika neopravičeno napotil v deželno bolnico.

Od deželnega odbora kranjskega

v Ljubljani, dne 16. marca 1907.

Št. 12045.

OKROŽNICA

vsem gg. okrožnim zdravnikom na Kranjskem.

Vodstvo deželne blaznice kranjske na Studencu je sem sporočilo, da se pogosto dogajajo slučajji, da privedejo umobolnike naravnost v zavod, ne da bi se bili poprej oglasili za vzprejem pri upraviteljstvu deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani.

Ker vodstvo deželne blaznice ne sme sprejemati umobolnikov, predno so bili oglašeni za vzprejem pri upraviteljstvu deželnih dobrodelnih zavodov, in ker vsled zavračanja iz tega formalnega vzroka spremljevalci izgubé mnogo časa ter imajo večje stroške, umobolniki pa se pri tem po nepotrebnem še bolj razburjajo, se naroča vsem gg. okrožnim zdravnikom, da vselej, kedar

intervenirajo v takih slučajih, stranke pouče, da se imajo pred vsem oglašiti za vzprejem pri upraviteljstvu deželnih dobrodelnih zavodov v Ljubljani ter še le potem peljati bolnika v zavod na Studenec. Dalje se gg. okrožnim zdravnikom naroča, da z vsebino te okrožnice seznanijo tudi županstva svojih okrožij.

Od deželnega odbora kranjskega
v Ljubljani, dne 19. oktobra 1907.

Gospodarstvo.

Impregniranje kolov. Kmetovalec ima po zimi najboljšo priliko, impregnirati kole, zlasti pa vinogradnik svoje kole za natikanje po vinogradih.

Kot najboljše sredstvo v to svrhu se je doslej izkazalo namakanje kolov v raztopljini bakrene galice. Manj priporočljiva je železna galica. Tudi prav nič ne koristi, če se koli le namočijo ali namažejo, ampak treba je, da les popije vso raztopljino.

V svrhu impregniranja kolov vzame se star sod ter se ga postavi pokonci. Sodu se izbije na enem koncu dno in se nato napolni z vodo po potrebi tako, da doseže višino kakih 40 do 50 cm. Pridene naj se potem toliko bakrene galice, da je pride po 3 kg na 100 litrov vode. Koli se postavijo potem v vodo in puste notri toliko časa, da prodere bakrena sol v njihovo notranjost. Navadno ostanejo koli v tekočini namočeni 14 dni do 3 tednov, kakor so pač debeli in kakoršen je les. Trd les potrebuje seveda dalje časa kot drugi. Če hočemo preiskati kole, so li že zadostno impregnirani, poškopiti jih je treba z raztopljeno rumeno lugovo soljo in vodo, popred pa povprek našagati. Ondi, kjer je baker dovolj daleč prodril, naredi se rujav krog. Ni pa treba kolov več namakati, kakor se jih zabije v zemljo.

Ta način impregniranja je sicer nekoliko počasen, toda kole je mogoče takoj uporabiti in ohranijo se prav dobro.

Poizkusi z na razne načine impregniranimi koli so pokazali sledeči rezultat:

Izmed kolov, ki so bili bodisi obžgani ali pa z žgano smolo (katranom) namazani, ohranilo se je po desetih letih še k večjemu 20 do 30 odstotkov s prvo ostrino. Izmed kolov, napojenih s sublimatno raztopljino ali pa s karbolinejem, ostalo jih je po desetih letih do 35 odstotkov. Izmed kolov pa, impregniranih z bakreno galico, ostalo jih je po 10 letih 60 do 70 odstotkov, kar je najboljši dokaz, da je ta način impregniranja z bakreno galico najboljši in najenostavnejši. Koli, ki se impregnirajo s karbolinejem, se morajo pred uporabo popolnoma posušiti, ker je karbolinej koreninam vseh rastlin zelo opasen in škodljiv.

Zelena krma za perutnino po zimi. Prav enostaven in priprost način, kako pridobivati po zimi za kokoši in sploh perutnino zeleno pičo — in ki se je neki dobro obnesel, je sledeči: Napolni dvojne trdnih

zabojev vsakega drug dan s peskom in bodisi kakoršnimkoli žitom; nato dobro vse namoči in postavi zaboja na kak gorek kraj v bližini peči. Po preteku kakih štirih dni začne zrnje (oves, pšenica ali ječmen) kaliti in delati korenine. Nato se pesek preseje ali na kak drug način odpravi in izloči od zrnja; videl bodeš, da je to zrnje najboljša zelena hrana za perutnino po zimi.

Na drug način je mogoče ta način uporabljati tudi po leti, ko se morajo kokoši med obdelavanjem vrtov omejiti na manjši in zagrajen prostor.

Ko odide zvečer perutnina spat, razkopli del tistega prostora, ki je ograjen, posej ga precej na debelo z žitom, poškopri dobro in zakrij potem z deskami. Ko začne zrnje kaliti in poganjati, odkrivaj desko za desko po potrebi in videl bodeš, kako veselo bodo brskale kokoši in iskale zrnja.

Število domače živine na Ogrskem. Spomladi lanskega leta se je izvršilo na Ogrskem štetje domače živine. Dognalo se je, da je imela takrat Ogrska 1 milijon 859.568 konj; 15.057 oslov; 873 mežgov; 6 milijonov 446.477 govedi; 5 milijonov 358.802 prašičev; ovac: 7 milijonov 872.742 in koz: 277.060.

V primeri s štetvijo leta 1907 se je izkazalo, da je narastlo število v enem letu na 1% do 10,06%, kar kaže znaten napredek v živinoreji. Letos se je število zopet povečalo.

Borovnice (črne jagode) zdravilno sredstvo pri reji telet. Kot jako uspešno sredstvo, če dobe teleta drisko, so na solncu posušene črne jagode. — Vsakokrat, predno se tele krmi ali napaja, naj se mu dá pest takih jagod. Po preteku dveh dni driska gotovo izgine. Črne jagode lahko vsak sam nasuši ali pa jih kupi v drogerijah. Ne smejo pa biti plesnive. Vobče so posušene črne jagode dobro sredstvo proti driski tudi pri ljudeh in pa — kar je treba upoštevati — jako ceno sredstvo, ker rastejo in dozorevajo skoro povsodi. Njihova raba pri teletih se mora že zato priporočati, ker marsikako drugo hvalisano sredstvo ostane brez uspeha, ne pa tudi črne jagode; vsako leto pa pogine za drisko mnogo telet.

Izvoz živine in mesa iz avstro-ogrske monarhije v inozemstvo leta 1908. Lansko leto pomnožil se je izvoz živine prav znatno ter se je v primeri z izvozom v letu 1907 skoraj podvojil; — dočim se je predlansko leto izvozilo 180.184 kosov klavne živine v vrednosti 50.084.013 K, izkazujejo uradni podatki za leto 1908 izvoz 359.405 glav živine v vrednosti 81.497.802 K, tako da je poskočil ta izvoz v zadnjem letu za več nego 31,4 milijonov kron. Izvoz mesa ostal pa je lansko leto na prejšnji višini; izvozilo se je vsega skupaj 25.968 meterskih stotov mesa in mesnih pridelkov v vrednosti 4.78 milijonov kron. Med odjemalci naše monarhije imenovati se mora v prvi vrsti Italija, v katero se je prodalo 103.365 goveje živine, 17.126 prašičev in 3818 ovac, dalje Nemčija, v katero se je izvozilo 94.906 goveje živine, 1445 prašičev in 8615 ovac, potem Švica, v katero se je prodalo 10.435 goveje živine, 3156 prašičev in 19.305 ovac. Na četrto

mesto naših odjemalcev pride Rumunija, kamor se je poleg 1172 govedi in 40 prašičev izvozilo 71.498 ovac. Nato slede še Francija in Belgija kot odjemalke ovac, katerih se je izvozilo v prvoimenovano državo 21.016, v drugo pa 3313 kosov.

Uvoz klavne živine in mesa iz inozemstva v avstro-ogrsko monarhijo v letu 1908. Iz inozemskih držav uvozilo se je v našo monarhijo vsega skupaj 46.695 glav različne klavne živine, katere vrednost se ceni nad 4 milijone kron. Mesa in mesnih izdelkov pa se je vpeljalo 4411 meterskih stotov v vrednosti nad 1 milijon kron.

Cena klavni živini na Dunaju leta 1908. Po podatkih tržnega urada je tudi lanskega leta padala cena klavni živini na osrednjem trgu pri Sv. Marksu na Dunaju in se je povprečno znižala pri 1 meterskem stotu žive teže za 5 do 6 K pri pitani živini, za 6 do 8 K pri polpitani in za 10 K pri neopitani živini. Normalna cena opitane živine dosegla je povprečno 50 do 94 K za meterski stot žive teže. Plačevalo pa se je tudi 96 do 100 K, izvanredno tudi 102 do 104 K za imenovano težo. Nasprotno pa je bila povprečna cena pri neopitani živini 26 do 58 K, pri napolopitani 38 do 60 K za 1 meterski stot žive teže. Kot posebnost se navaja tudi število 433 neopitane govedi, ki ni dosegla niti 26 K za stot žive teže.

Prirejanje kosti kot gnojilo. V eni izmed zadnjih številčk smo med raznoterostmi poročali, da so kosti dobro gnojilo, ki naj bi se zakopavale k drevju med korenine. Z ozirom na dotično vest pripomnimo danes še, da cele kosti ne dosegajo popolnoma svojega namena, to pa zato, ker vsebujejo precej lepljivih snovi (lim) kar brani in ovira, da se le počasi razkroje in razpadejo.

Če pa se kosti zdrobe in zmeljejo, kar se vrši v posebnih tovarnah za izdelovanje umetnih gnojil, je taka moka jako dobro gnojno sredstvo.

Kosti sestoje iz 21 odstotkov fosforne kisline, 4 odstotkov kisika in čez 30% apna. Iz teh številčk samih, se že lahko spozna gnojilna vrednost kosti.

Velika množina fosforne kisline daje kostem precejšno tržno vrednost, okoli 7 K. Ta znesek je dokaz, da je pravzaprav velika potrata, če se prodajajo kosti za nekaj vinarjev potujočim nabiralcem kosti in cunjarjem.

Če kmetovalec tekom časa nabere večjo množino kosti, jih lahko tudi sam razdrobi ali raztolče, ker je to najenostavnejše in racionalno.

Kar najbolj mogoče razdrobljene ali smlete kosti, torej koščeni prah ali moka naj se potem pomeša v plasteh med sveže apno, zemljo in razgreti gnoj, ki pa naj bo kolikor mogoče brez slame.

Na vsak način pa naj se kosti ne zametava ali pa meče psom na ceste, ker so porabne tudi, če jih je le malo. Nekaj gotovo koristijo!

Razne vesti.

Prerojen deželni šolski svet. Kakor znano, je sklenil kranjski deželni zbor v zadnjem zasedanju zakon, z katerim se pomnoži zastopstvo dežele v deželnem

šolskem svetu za dva člana. Ker je bil ta zakon sankcioniran, poslal je deželni odbor v dež. šol. svet dež. odbornika prof. Jarca in drž. in dež. poslanca nadučitelja Jakliča. Seveda ostaneta prejšnja člana dr. Šušteršič in dr. Lampe na svojih mestih. Tako je sedaj z dvema zastopnikoma duhovščine (prof. kanonik Kržič in sem. vodja dr. Lesar) ter enim zastopnikom mesta Ljubljane v dež. šols. svetu zanesljivih 7 slovenskih glasov. Zlasti pa je zastopan interes učiteljskega stanu ljudsko- in srednješolskih učiteljev, — kajti kot zastopnika teh se pač ne moreta imenovati dva ravnatelja (učiteljske pripravnice in realke). Vlada šteje poleg teh ravnateljev še: tri deželne šolske nadzornike, referenta vit. Kalteneggerja in predsednika barona Schwarza, torej tudi 7 glasov — a z razločkom, da nemški dež. šol. nadz. Belar — nima pravice glasovanja, izvemši le njegov delokrog.

Gostilniška postava v Ohio, Ameriki. Amerika v marsičem prekaša kulturno Evropo. Tako smo čitali, da zahteva nova postava za gostilničarje v državi Ohio med drugim sledeče: Nikdo ne sme voditi gostilne, ki ni ameriški državljan, (pri nas v Avstriji dobi n. pr. laški podanik prav lahko koncesijo); — kdor je bil obdolžen [krive prisega, ne more dobiti koncesije; — mladoletnim otrokom in že pijanim ljudem gostilničar ne sme dajati več pijače (namreč v Ohio; pri nas je drugače); — v gostilni se ne sme igrati za denar (seveda tudi le v — Ohio); ženske, ki so na slabem glasu, se ne sme trpeti v hiši, kjer je gostilna, (pri nas se seveda malokdo na tem izpodtika); — v gostilnah ne smejo biti razobešene nespodobne slike, (kar se pri nas še večkrat vidi). — Res — Amerika je glede morale pred nami!

Zadeva slovenskih uličnih napisov v Ljubljani — definitivno rešena. Kakor znano iz časniških poročil je sedanji kranjski deželni odbor potrdil sklep občinskega sveta ljubljanskega, da se napravijo samo-slovenski ulični napisi, — ter tako popravil napako, ki jo je storil prejšnji deželni odbor. Pritožilo pa se je onih komaj 5% ljubljanskih Nemcev na upravno sodišče po dr. Egerju in prof. Binderju. Upravno sodišče je v pritožbi razsojalo dne 9. junija t. l. in končno izreklo, da v tem ni kompetentno odločevati. — Iz tega sledi: naprava samo-slovenskih napisov spada v lastni, avtonomni delokrog občin, a najvišja inštanca je tu deželni odbor.

Upamo, da bodo slovenske občine izvajale posledice!

Popravek. Na strani 47 „Občinske Uprave“ št. 6 ima zadnja vest naslov „Zakon „proti“ zatiranju živinske kuge“.

Samoobsebi je umevno, da se mora glasiti „Zakon o zatiranju“; „proti“ je lapsus, ki ga blagovoli čitatelj sam popraviti.

Književnost.

Starostno zavarovanje kmečkega stanu. Pod tem naslovom je izdal drž. in dež. poslanec dr. Krek knjižico, ktero tudi mi priporočamo v obilo naročanje in temeljito čitanje. — Posamezni izvodi stanejo 20 vin. in se dobe v »Kat. Bukvarni« v Ljubljani. — Več izvodov skup. primerno ceneje. Knjižica je poljudno pisana in temeljito pojasnuje starostno zavarovanje. Ker je to vprašanje vzdignilo precej prahu — po nepotrebnem, priporočamo knjižico tudi mi v obilo naročanje.